II

(Paziņojumi)

KOPĪGAS DEKLARĀCIJAS

PADOME

Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas kopīgais paziņojums

(2008/C 25/01)

EIROPAS KONSENSS PAR HUMĀNO PALĪDZĪBU

Uzdevumi humānās palīdzības jomā

1. Humānā palīdzība ir morāls pienākums un cilvēku savstarpējās solidaritātes vispārējās nozīmes būtiska izpausme.

2. Civiliedzīvotāju stāvokļa krīzes situācijas ir gan cilvēka radītas, gan dabas katastrofu izraisītas. To ietekme kļūst arvien graujošāka; tas ir saistīts ar dažādiem apstākļiem, piemēram, izmaiņām konfliktu būtībā, klimata pārmaiņām, pieaugošu konkurenci cīņā par piekļuvi enerģijas un dabas resursiem, ārkārtīgu nabadzību, sliktu pārvaldību un nestabilām situācijām. Galvenie upuri ir civiliedzīvotāji, visbiežāk tie ir nabadzīgākie un neaizsargātākie civiliedzīvotāji, kuri galvenokārt dzīvo attīstības valstīs. Civiliedzīvotāju stāvokļa krīzes situācijas ir bijušas iemesls tam, ka ir pārvietots liels cilvēku skaits, ne tikai bēgļi, bet arī personas valsts iekšienē.

3. Humānās palīdzības sniedzēji saskaras ar vairākām būtiskām problēmām. Aizvien pieaug tendence ignorēt un klaji pārkāpt starptautiskās tiesības, tostarp starptautiskās kara tiesības, cilvēktiesības un bēgļu tiesības. "Humānā vide", kas vajadzīga, lai piekļūtu neaizsargātiem iedzīvotājiem un lai nodrošinātu humānās palīdzības sniedzēju drošību, ir jāsaglabā kā būtisks priekšnoteikums humānās palīdzības sniegšanai un lai Eiropas Savienība (ES) un tās partneri humānās palīdzības jomā varētu sniegt atbalstu, tostarp aizsardzību krīzes situācijā nonākušiem cilvēkiem, balstoties uz humānās palīdzības neitralitātes, objektivitātes, cilvēcības un neatkarības principiem, kas noteikti starptautiskajās tiesībās, jo īpaši starptautiskajās kara tiesībās.

4. ES sniegtā humānā palīdzība ir Eiropas Kopienas un dalībvalstu kopējā pārziņā [1]. Tā sakņojas ilgās tradīcijās un atspoguļo iesaistīto pušu dažādību. ES humānā palīdzība ir iekļauta vispārējā starptautiskā pieejā, kas apvieno Apvienoto Nāciju Organizāciju, Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness kustību, humānās NVO un citus dalībniekus, lai atbalstītu vietējo iestāžu rīcību civiliedzīvotāju stāvokļa krīzes situācijās, veidojot partnerattiecības ar cietušajām kopienām. Galvenā atbildība par katastrofā cietušo iedzīvotāju aizsardzību valstīs, kurās radusies krīzes situācija, ir valsts iestādēm.

5. Kopīgi, apvienojot Kopienas un atsevišķu ES dalībvalstu ieguldījumu, ES sniedz lielāko daļu no pašreizējā starptautiskās humānās palīdzības apjoma. Tādējādi ES ir gan pieredze, gan pienākums nodrošināt, ka tās vispārējā humānā palīdzība ir efektīva un pienācīga, kā arī pamatota ar starptautiskajiem humānajiem pasākumiem, lai sniegtu atbalstu cilvēkiem, kam tas vajadzīgs, un atbilstīgi risināt problēmas, ar ko humānās palīdzības sniedzēji saskaras mūsdienās.

6. Eiropas konsenss par humāno palīdzību nodrošina kopēju redzējumu, kas ir ES darbības pamatā ne tikai dalībvalstu un Kopienas līmenī, bet arī, sniedzot humāno palīdzību trešās valstīs. Minētais kopējais redzējums ir paziņojuma pirmās daļas temats; otrajā daļā izklāstīta Eiropas Kopienas humānās palīdzības pieeja, kas nosaka ievirzi šā redzējuma īstenošanai Kopienas mērogā un precizē prioritātes konkrētai rīcībai Kopienas mērogā.

[1] Kopienas humānā palīdzība ir balstīta uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 179. pantu (Sadarbība attīstības jomā).

7. Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji, kas tikās Padomē, Eiropas Parlamentā un Eiropas Komisijā, ir panākuši kopīgu vienošanos attiecībā uz Eiropas konsensu par humāno palīdzību. Tādējādi mēs mēģinām apliecināt savu apņēmību ievērot principus, uz kuriem balstās ES humānā palīdzība, stiprināt pastāvošās saistības nodrošināt labu līdzekļu devēju praksi visā ES sadarbībā ar citām iesaistītajām personām humānās palīdzības jomā, kā arī likt pamatus ciešākai sadarbībai, lai nodrošinātu efektīvu ES humānās palīdzības īstenošanu nākotnē.

PIRMĀ DAĻA — EIROPAS SAVIENĪBAS HUMĀNĀS PALĪDZĪBAS REDZĒJUMS

1. **Kopējie mērķi**

8. ES humānās palīdzības mērķis ārkārtas situācijā ir nodrošināt vajadzībām atbilstošu rīcību, nolūkā saglabāt dzīvību, novērst un atvieglot cilvēku ciešanas, kā arī uzturēt cilvēka cieņu, kur vien tas vajadzīgs, ja valdības un vietējās iesaistītās personas ir pārslogotas, nespēj vai nevēlas rīkoties. ES humānajā palīdzībā ietilpst atbalsta, palīdzības un aizsardzības pasākumi, lai izglābtu un saglabātu dzīvības civiliedzīvotāju stāvokļa krīzes situācijās vai tūlīt pēc tam, kā arī rīcība, kuras mērķis ir atvieglot vai gūt brīvu pieeju grūtībās nonākušajiem, kā arī šādas palīdzības brīvu plūsmu. ES vajadzības gadījumā humāno palīdzību sniedz, reaģējot gan uz cilvēka izraisītām krīzēm (tostarp sarežģītām ārkārtas situācijām), gan uz dabas katastrofām.

9. Vietēja mēroga reakcija uz krīzēm un katastrofu draudu mazināšana, tostarp gatavība katastrofām un spēja atgūties pēc tām, ir būtisks priekšnosacījums, lai izglābtu dzīvības un ļautu kopienām palielināt izturību ārkārtas gadījumos. Neatņemama ES humānās palīdzības daļa ir arī spēju veidošanas darbības, lai novērstu un mazinātu katastrofu ietekmi un lai uzlabotu humānās palīdzības sniegšanu.

2. **Kopēji principi un labākā prakse**

2.1. *Humānās palīdzības pamatprincipi*

10. ES ir stingri apņēmusies ievērot humānās palīdzības pamatprincipus — cilvēcību, neitralitāti, objektivitāti un neatkarību. Šāda principiāla pieeja ir būtiska, lai ES un humānās palīdzības sniedzēji kopumā uzņemtos un spētu darboties uz vietas — bieži vien sarežģītās politiskās un drošības situācijās. ES uztvere un tās uzticība šiem pamatprincipiem, sniedzot humāno palīdzību, ir saistīta ar visu ES dalībnieku uzvedību un iesaistīšanos notikumu vietā.

11. Humānās palīdzības principa būtība ir mazināt cilvēku ciešanas, lai kur tās arī būtu, īpašu uzmanību pievēršot visneaizsargātākajai iedzīvotāju daļai. Visi upuru cieņa ir jāievēro un jāaizsargā.

12. Neitralitāte nozīmē to, ka bruņotā konfliktā vai citā strīdā ar humāno palīdzību nedrīkst dot priekšroku nevienai no iesaistītajām pusēm.

13. Objektivitāte nozīmē to, ka humānā palīdzība jāsniedz tikai un vienīgi atbilstīgi nepieciešamībai, nediskriminējot starp cietušo iedzīvotāju grupām un starp cietušajiem iedzīvotājiem.

14. Humānās palīdzības neatkarības princips nozīmē to, ka tā nav saistīta ar jebkādiem politiskiem, ekonomiskiem, militāriem vai citādiem mērķiem un ir vērsta vienīgi uz to, lai atvieglotu civiliedzīvotāju stāvokļa krīzes situāciju upuru ciešanas un palīdzētu tās novērst.

15. ES humānā palīdzība nav krīzes pārvarēšanas līdzeklis.

2.2. *Starptautiskās tiesības*

16. ES stingri un konsekventi aizstāvēs uzskatu, ka jāievēro starptautiskās tiesības, tostarp starptautiskās kara tiesības ([1]), cilvēktiesības un bēgļu tiesības. ES 2005. gadā pieņēma pamatnostādnes attiecībā uz to, lai veicinātu starptautisko kara tiesību ievērošanu. ES ir apņēmusies minētās pamatnostādnes iestrādāt ārējās attiecībās ([2]).

17. ES atgādina saistības attiecībā uz pienākumu nodrošināt aizsardzību atbilstīgi ANO Ģenerālās Asamblejas 2005. gada 24. oktobra rezolūcijai 60/1 (2005. gada Pasaules samita rezultāti). Katrai valstij ir pienākums aizsargāt savus iedzīvotājus no genocīda, kara noziegumiem, etniskās tīrīšanas un noziegumiem pret cilvēci. Arī starptautiskajai sabiedrībai ar Apvienoto Nāciju Organizācijas starpniecību ir pienākums aizsargāt iedzīvotājus no minētajiem noziegumiem. Starptautiskā sabiedrība ir apliecinājusi apņēmību veikt kolektīvus pasākumus ar ANO Drošības padomes starpniecību gadījumos, kad valstu iestādes acīmredzami nespēj pildīt pienākumu nodrošināt aizsardzību.

2.3. *Humānās palīdzības līdzekļu pienācīga nodrošināšana*

18. Atzīstot Eiropas Savienībā pieejamās humānās palīdzības iespēju, apjoma un konkrēto apstākļu dažādību, vienojoties par šo Eiropas Konsensu, visi ES līdzekļu devēji apņemas rīkoties saskaņā ar efektīvas humānās palīdzības principiem un kopīgi strādāt, lai piemērotu labāko līdzekļu devēju praksi ([3]). Tā ietver humānās palīdzības finansējuma piešķiršanu proporcionāli vajadzībām un pamatojoties uz vajadzību novērtējumu.

([1]) Dalībvalstis ir Ženēvas konvenciju un to papildprotokolu (1977) līgumslēdzējas puses.
([2]) Eiropas Savienības pamatnostādnes starptautisko kara tiesību ievērošanas veicināšanai, OV C 327, 23.12.2005., 4. lpp.
([3]) Humānās palīdzības principi un labākā prakse, Stokholma, 2003. gada 17. jūnijs; ESAO/AAK apstiprināti 2006. gada aprīlī.

19. Mēs, Eiropas Savienība, uzņemamies veicināt būtiskas diskusijas par dažādiem labākās līdzekļu devēju prakses aspektiem, lai nodrošinātu to, ka labākā līdzekļu devēju prakse nodrošina labāku palīdzību cilvēkiem, kas nonākuši civiliedzīvotāju stāvokļa krīzes situācijā.

20. ES atzīst, ka pasaules mēroga humānās palīdzības vajadzībām nepieciešama konsolidēta starptautiska pieeja sadarbībā ar pārējiem, tostarp iedrošinot to, ka palīdzību finansē jauni un straujas attīstības stadijā esoši oficiāli līdzekļu devēji un privātie ziedotāji, kas ievēro humānās palīdzības principus.

21. Partnerība ir humānās palīdzības īstenošanas pamatā, tāpēc ES atzinīgi novērtētu plašāku starptautiskas partnerības pieeju, kura apvienotu devējus, izpildītājus partnerus un citas ieinteresētās personas, lai nodrošinātu efektīvu humānu rīcību, kuras pamatā ir standarti un labākā prakse.

2.4. *Saistība ar citām politikas jomām*

22. Principi, kas piemērojami humānajai palīdzībai ir konkrēti, un tie atšķiras no citiem palīdzības veidiem. ES humānajai palīdzībai, tostarp drīzai atjaunotnei, būtu pēc iespējas jāņem vērā ilgtermiņa attīstības mērķi, un tā ir cieši saistīta ar attīstības sadarbību, kuras principi un prakse aprakstīta Eiropas Konsensā par attīstību ([1]). ES humāno palīdzību sniedz tādās situācijās, kad var piemērot arī citus instrumentus, kas saistīti ar krīzes pārvarēšanu, civilo aizsardzību un konsulāro palīdzību. Tādēļ ES ir apņēmusies nodrošināt, ka tās rīcība krīzes situācijā ir saskaņota un papildinoša, visefektīvākajā veidā izmantojot pieejamos instrumentus. Tādēļ visu ES iestāžu darbā būtu sistemātiski jāveicina informētība par humānās palīdzības principiem un apsvērumiem un jāņem tie vērā.

2.5. *Humānās palīdzības dzimumu aspekts*

23. Atzīstot sieviešu, meiteņu, zēnu un vīriešu dažādās vajadzības, spējas un ieguldījumu, ES uzsver vajadzību humānās palīdzības sniegšanā integrēt dzimumu apsvērumus.

24. ES atzīst sieviešu aktīvas līdzdalības nozīmīgumu humānās palīdzības nodrošināšanā un apņemas sekmēt šādu iesaistīšanos.

([1]) Padomes un dalībvalstu valdību pārstāvju, kas tikās Padomē, Eiropas Parlamentā un Komisijā, kopīgais ziņojums: "Eiropas Konsenss", OV C 46, 24.2.2006., 1. lpp.

3. **Vienota ES humānās palīdzības sniegšanas sistēma**

3.1. *Koordinācija, saskaņotība un savstarpēja papildināmība*

25. ES stingri atbalsta Apvienoto Nāciju Organizācijas, konkrēti — Humānās palīdzības koordinācijas biroja (*OCHA*) galveno un centrālo koordinējošo lomu, veicinot saskaņotu starptautisko rīcību civiliedzīvotāju stāvokļa krīžu gadījumos. Šī loma tiek ievērojami pastiprināta *OCHA* aktīvas klātbūtnes gadījumā (tiek izraudzīts un norīkots humānās palīdzības koordinators). Spēcīgāka ES koordinācija veicinātu vispārējo starptautisko humānās palīdzības sniegšanu, tostarp saskaņotus centienus uzlabot humānās palīdzības sistēmu, un stiprinātu arī ES apņēmību ciešāk sadarboties ar citiem humānās palīdzības sniedzējiem.

26. Tādēļ, neskarot savas attiecīgās kompetences un tradīcijas, ES humānās palīdzības līdzekļu devēji ciešāk sadarbosies ES mērogā, pastiprinot iekšējo koordināciju un veicinot labāko praksi, lai kopējo ES redzējumu varētu elastīgi un savstarpēji papildinoši īstenot, stiprinot starptautiskos centienus. Tas nozīmē, ka ES mēģinās rīkoties saskaņoti, lai aizsargātu "humāno telpu" un stiprinātu vispārējo humānās palīdzības sniegšanu, tostarp apzinot trūkumus un atbalstot labi organizētu palīdzības sniegšanu tur, kur tā ir visvairāk vajadzīga.

27. ES humānās palīdzības līdzekļu devēji mēģinās nodrošināt labu līdzekļu devēju praksi, veidojot kopīgu izpratni par vajadzībām un piemērotu rīcību, un, strādājot saskaņoti, mēģinās izvairīties no darbu dublēšanās, kā arī mēģinās nodrošināt pienācīgu civiliedzīvotāju vajadzību izvērtēšanu un risināšanu. Īpaša uzmanība katrā krīzes situācijā būtu jāpievērš rīcības stratēģiju saskaņotībai un savstarpējai sadarbībai notikumu vietā.

28. ES pievērsīs uzmanību:

— informācijas apmaiņai reāllaikā par situāciju izvērtējumiem un par rīcības plāniem konkrētās krīzes situācijās (galvenajā mītnē un uz vietas);

— politikas mēroga viedokļu apmaiņas stiprināšanai par palīdzību un intervences stratēģijām, tostarp piemērotā forumā, lai veidotu regulāras politikas debates Padomē;

— viedokļu apmaiņai par labāko praksi un nozares pieredzes apmaiņai;

— tam, lai, reaģējot uz krīzēm, sistemātiski gūtu pieredzi.

29. ES piedalīsies starptautiskā humānās palīdzības plāna veidošanā, sadarbosies starptautiskajos forumos un veicinās centienus humānās palīdzības jautājumos.

30. Neskarot humānās palīdzības neitralitātes un neatkarības principu, ES apņemas nodrošināt politikas saskaņotību, savstarpēju papildināmību un efektivitāti, izmantojot savu ietekmi un visus tai pieejamos līdzekļus, lai vērstos pret civiliedzīvotāju stāvokļa krīžu cēloņiem. Jo īpaši humānā palīdzība un attīstības sadarbība, kā arī dažādi instrumenti, kas pieejami, lai īstenotu stabilitātes pasākumus, tiks piemēroti saskaņotā un savstarpēji papildinošā veidā, jo īpaši pārejas posmos un nestabilās situācijās, lai pilnībā izmantotu īstermiņa un ilgtermiņa palīdzības un sadarbības potenciālu.

3.2. *Piemērotas un efektīvas palīdzības sniegšana*

31. Humānās palīdzības piešķiršanai vajadzētu būt pārskatāmai un balstītai uz konstatētām vajadzībām un neaizsargātības pakāpi. Tas nozīmē, ka palīdzības saņēmēji būtu jānosaka, pamatojoties uz objektīvi pārbaudāmiem kritērijiem, un ka palīdzība būtu jāsniedz tādā veidā, lai noteiktās prioritārās vajadzības saņemtu atbilstīgu finansējumu.

32. Lai nodrošinātu piemērotu, efektīvu, taisnīgu un elastīgu palīdzības piešķiršanu, vajadzību izvērtējumam gan pasaules, gan vietējā mērogā jāpiemēro stingra pieeja. Ņemot vērā pastāvošās ierosmes, ES veicinās vienotu izpratni par vajadzību novērtējumiem ES mērogā, lai uzlabotu pašreizējo praksi un tās lietojumu. ES atkārtoti apstiprina to, cik svarīga ir cieša starptautisko partneru sadarbība attiecībā uz vajadzību novērtējumu. Lai veiktu pasaules vajadzību analīzi, ir jāvienojas par piemērotu metodoloģiju un plānošanas principiem. Lai veiktu uz informāciju balstītu vietējo vajadzību novērtējumu, jo īpaši pēkšņi sākušās krīzes sākuma posmā, vajadzīga piemērota klātbūtne notikuma vietā, pieredze, uzticama informācija un skaidri noteiktas prioritātes. Izvietotajām Apvienoto Nāciju Organizācijas Katastrofu novērtējuma un koordinācijas vienībām *(UNDAC)* ir būtiska nozīme novērtēšanā notikuma vietā.

33. ES apstiprina apņēmību nodrošināt līdzsvarotu reakciju uz dažādām krīzēm atbilstīgi vajadzībai pēc palīdzības, tostarp vajadzībai pēc palīdzības ieilgušās krīzes situācijās. ES īpašu uzmanību pievērsīs aizmirstām krīzēm vai krīzēm, kurās palīdzības sniegšana ir īpaši apgrūtināta un kurās vispārējā starptautiskā humānā palīdzība ir nepietiekama. Tāpat īpašu uzmanību pelna novārtā atstātas vajadzības, reaģējot uz konkrētām krīzēm.

34. Humānās palīdzības jomā ārkārtas pārtikas palīdzība ir svarīga un neatņemama daļa no īstermiņa humānās palīdzības stratēģijas, kuras mērķis ir apmierināt neaizsargātāko iedzīvotāju vajadzības. Tādējādi ārkārtas pārtikas palīdzība jāsniedz, pamatojoties uz stingru un pārskatāmu vajadzību novērtējumu, kurā sniegts atbilstīgs pārtikas palīdzības un tādas palīdzības, kas nav pārtika, apvienojums, kā arī ņemts vērā tirgus traucējumu risks. Pārtikas palīdzības sasaiste ar citām iztikas līdzekļu atbalsta formām palīdz stiprināt apdraudēto iedzīvotāju spēju stāties pretī grūtībām.

35. Kad vien iespējams un nevajadzīgi nekropļojot tirgus, palīdzība, tostarp pārtikas palīdzība, būtu jāiegūst no vietējiem un reģionāliem resursiem un sagādes. Šādu resursu izmantojums un sagāde ne tikai palīdz novērst ar vidi saistītas un finansiālas papildus izmaksas, bet arī sniedz iespēju izmantot vietējos resursus un sekmē vietējo un reģionu ekonomiku. Būtu jāapsver arī novatoriski palīdzības sniegšanas veidi, tostarp palīdzība, kas nav preču veidā, piemēram, skaidra nauda un taloni.

36. ES nodrošinās to, ka solījumi sniegt humāno palīdzību laikus kļūst par saistībām un reālu darbību un ir cieši saistīta ar vajadzību novērtējumu, pielāgojot atbilstīgi notiku gaitai.

37. Humānā palīdzība drīzāk jābalsta uz novērtētām vajadzībām, nevis konkrētiem mērķiem. Tomēr pasaules mērogā būtiski trūkst līdzekļu, lai apmierinātu pašreizējās humānās palīdzības vajadzības. Ir sagaidāms, ka īstermiņā un vidējā termiņā vajadzība pēc humānās palīdzības varētu pieaugt demogrāfisku, politikas/drošības un vides (tostarp klimata pārmaiņu) apstākļu dēļ. Tādēļ iespējams, ka humānās palīdzības vajadzību apmierināšanas nolūkā starptautiskā mērogā būs jāmobilizē vairāk līdzekļu, tostarp paplašinot līdzekļu devēju loku.

38. Kopumā ES jau tagad sniedz lielāko daļu no visas oficiālās starptautiskās humānās palīdzības. ES jau ir paudusi apņēmību palielināt kopējo Oficiālās attīstības palīdzības (OAP) apjomu, no kā ieguldījumus gūst arī humānajai palīdzībai. ES vēlas parādīt apņēmību sniegt humāno palīdzību, mobilizējot piemērotu finansējumu, kas balstīts uz civiliedzīvotāju vajadzību novērtējumu. Šajā sakarā, ņemot vērā Eiropas Kopienas salīdzinošās priekšrocības, būtu lietderīgi novērtēt Eiropas Kopienas humānai palīdzībai pieejamo līdzekļu atbilstību. Dalībvalstīm būtu jāapsver arī divpusējo humānās palīdzības iemaksu palielināšana saistībā ar vispārējo OAP palielinājumu.

39. Nodrošinot humānu palīdzību, ir jāņem vērā konkrēti neaizsargātības aspekti. Šajā sakarā ES īpašu uzmanību veltīs sievietēm, bērniem, vecākiem cilvēkiem, slimniekiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, lai risinātu to konkrētās vajadzības. Turklāt visos humānās palīdzības aspektos jāintegrē stratēģijas par aizsardzību pret seksuālu un dzimumu vardarbību.

3.3. *Kvalitāte, efektivitāte un atbildība* [1]

40. Gan ar ātrumu, gan ar kvalitāti saistītu jautājumu risināšana ir būtiska, lai efektīvi piegādātu humāno palīdzību.

[1] Humānās palīdzības principi, standarti un izvērtēšanas kritēriji ir izklāstīti šā kopīgā paziņojuma pielikumā.

Kā līdzekļu devēji mēs esam atbildīgi par to, lai nodrošinātu, ka sniegtā palīdzība ir labākais iespējamais risinājums un kā tā ir piemērota paredzētajam mērķim. Tādēļ, darbojoties humānās palīdzības jomā, būtu jāievēro starptautiski atzīti standarti un principi. Šie principi ir ietverti "Starptautiskā Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness kustības un NVO darbības principos katastrofu seku likvidēšanā" ([1]) un lielā mērā ietverti "Humānās palīdzības hartā". Vispāratzīti obligātie standarti, kā rīkoties katastrofu gadījumos, ir izklāstīti gan vispārēji, gan katrā nozarē atsevišķi, tostarp *SPHERE* projektā ([2]). Šie palīdzības sniegšanas principi atbilst starptautiski atzītiem ESAO/AAK humānās palīdzības izvērtēšanas kritērijiem ([3]). ES atzinīgi vērtē arī darbu ar Starptautiskajiem likumiem, noteikumiem un principiem, reaģējot uz katastrofām (*IDRL*).

41. ES pilnībā atbalsta šo principu, standartu un izvērtēšanas kritēriju kopumu, kas līdztekus ierosmei par efektīvu humānās palīdzības finansēšanu ir vispārēja sistēma, lai nodrošinātu kvalitatīvu ES humānās palīdzības sniegšanas pieeju.

42. Politika dažādās nozarēs, kurās sniedz humāno palīdzību, piemēram, veselības aizsardzībā, pārtikas, ūdens un sanitārijas, iztikas līdzekļu atbalsta un aizsardzības jomā, jāpielāgo apstākļiem un palīdzības saņēmējiem tādā veidā, lai tā būtu visefektīvākā. Princips "nenodarīt kaitējumu" ir šādu politikas jomu un palīdzības sniegšanas stratēģiju pamatprasība, un tas nozīmē arī to, ka jau sākuma stadijā, sniedzot īstermiņa ārkārtas palīdzību, jāņem vērā ar vidi saistīti un citi ilgtermiņa apsvērumi.

43. Atbildība par humāno palīdzību ir gan atbildība pret Eiropas iedzīvotājiem attiecībā uz sabiedrības līdzekļu labu izmantojumu, gan atbildība pret tiem, kas nonākuši grūtībās valstīs, kurās ir civiliedzīvotāju stāvokļa krīze, lai nodrošinātu, ka palīdzību izmanto atbilstīgi apstākļiem un piegādā tādā veidā, kas veicina iespējas atgūties no krīzes.

44. ES rūpīgi izskatīs šādus apstākļus: ieguldījumu kvalitātes un darbības rādītājus, rentabilitātes kritērijus (piemēram, pieskaitāmās izmaksas salīdzinājumā ar sniegtās palīdzības vērtību), kā arī pēc iespējas izskatīs vietējo iedzīvotāju līdzdalības pakāpi palīdzības programmu dažādās stadijās, jo īpaši ilgstošu krīžu gadījumos.

45. Atbildība pret cilvēkiem, kam sniedz palīdzību, liek palīdzības devējiem darboties saskaņā ar kvalitātes standartiem, principiem, politiku un pamatnostādnēm, un atbildība sekmē mācību un spēju veidošanas darbības, nodrošinot palīdzības saņēmēju iesaisti. Lai nodrošinātu augstu kvalitāti, vajadzīga augstas pakāpes garantija no partneru puses, ko panāk, piemērojot partneru atbilstības kritērijus un uzraugot partneru sniegumu operācijas īstenošanas laikā. Partneriem būtu jāspēj nodrošina atbilstība šādiem kvalitātes kritērijiem, ņemot vērā to lielumu un specializācijas pakāpi.

46. Tādēļ ar atbildību saistītos pasākumos iekļauj finanšu kontroli un ziņojumus par humānās palīdzības pasākumiem, izvērtēšanu un rezultātu un efektivitātes novērtēšanu, dažādu krīzes pārvarēšanas iespēju izmaksu un ietekmes analīzi, kvalitātes nodrošināšanu, pārskatāmību, līdzdalības pieeju saistībā ar palīdzību, kā arī sakarus.

47. Vērtīgi humānās palīdzības efektivitātes vairošanas elementi ir regulāra izvērtēšana un mācības, kas balstās uz gūto pieredzi un kurās pārskata atbildes rīcību konkrētu krīžu gadījumos. ES varētu lietderīgi sadarboties saistībā ar abām kopīgajām pieejām un apmainīties ar informāciju par izvērtējumu, ko veic ikviens līdzekļu devējs. Tādēļ ES veiks informācijas apmaiņu par izvērtēšanas plānošanu, rezultātiem un atbildes rīcību, tostarp par partnerības kvalitāti, un veiks kopīgas mācības, kas balstās uz gūto pieredzi, reaģējot uz liela mēroga krīzēm, kurās iesaistīti vairāki līdzekļu devēji. ES būtu regulāri kopīgi jāizskata savs ieguldījums kopējā humānā palīdzībā, ja iespējams, tas būtu jādara katru gadu.

3.4. *Partnerības daudzveidība un kvalitāte*

48. Lai atbalstītu vietēja mēroga spējas, ātra un efektīva rīcība civiliedzīvotāju stāvokļa krīžu gadījumos ir atkarīga no partneru pieejamības notikumu vietā, jo īpaši no pilsoniskās sabiedrības un pilnvarotām starptautiskām organizācijām, kuru likumība, zināšanas un līdzekļi ļauj tām risināt konkrētu krīzes aspektu.

49. ANO un tās palīdzības dienesti ir starptautiskās humānās palīdzības sistēmas pamatā kā normu noteicēji, koordinatori un arī kā galvenie humānās palīdzības īstenotāji. Līdzīgi Sarkanā krusta starptautiskajai komitejai ir īpašas pilnvaras, kas balstās uz starptautiskiem līgumiem, un daudzējādā ziņā, jo īpaši konfliktsituācijās, tā ir viens no nedaudziem un dažkārt vienīgais partneris, kam ir piekļuve, lai spētu sniegt aizsardzību un humāno palīdzību. Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness valstu biedrības, ko atbalsta Starptautiskā sarkanā krusta un sarkanā pusmēness biedrību federācija, ir jo īpaši labi iesakņojušās vietējās kopienās un bieži vien vislabāk var tūlīt reaģēt dabas katastrofu gadījumos. Nevalstiskās organizācijas (NVO) ir būtiskas humānās palīdzības sniedzējas, jo tās atrodas notikuma vietā un ir elastīgas, tādēļ sniedz lielāko daļu humānās palīdzības, turklāt bieži tām piemīt augsta specializācijas pakāpe. NVO arī tieši atspoguļo aktīvu pilsoņu darbību, lai veicinātu humānus mērķus.

([1]) "Starptautiskā Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness kustības un NVO darbības principi katastrofu seku likvidēšanas programmās" (1994).
([2]) *SPHERE* "Humānās palīdzības harta" un obligātie standarti.
([3]) ESAO/AAK Ievirzes, lai sarežģītās ārkārtas situācijās izvērtētu humāno palīdzību.

50. ES uzsver to, ka tā patiesi atbalsta partneru daudzveidību — ANO, Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness kustību un nevalstiskās organizācijas — un atzīst, ka katram ir savas priekšrocības, lai reaģētu konkrētās situācijās vai apstākļos. Tomēr ES arī atzīst, ka starp notikuma vietā esošajiem partneriem ir vajadzīga cieša koordinācija, saskaņotība un savstarpēja papildināmība.

51. Eiropas Savienībā un starptautiskā mērogā ir vairākas pieejas, lai izvēlētos humānās palīdzības sniegšanas partnerus un nodrošinātu to snieguma kvalitāti. ES līdzekļu devēju kritēriji, izvēloties partnerus, ir šādi: profesionalitāte un pārvaldes spējas, spēja reaģēt uz konstatētām vajadzībām (tehniskās un sagādes spējas, tostarp klātbūtne un piekļuve), cilvēktiesību un starptautisko tiesību, kā arī starptautisko rīcības kodeksu ievērošana, pamatnostādnes un labākā prakse palīdzības sniegšanā, ekspertu zināšanas vai pilnvaras, rentabilitāte, vietējā partnerība un operatīvā pieredze, gatavība piedalīties koordinācijas darbībās, kas izstrādātas, lai vispārēji vairotu darbību efektivitāti, atbildība, tostarp pārskatāmi ziņojumi par rezultātiem, kā arī īstenošanas spēju kvalitāte, tostarp pareiza finanšu pārvaldība. Pamatojoties uz to dažādām tradīcijām, ES dalībvalstis un Komisija apmainīsies ar informāciju par īstenošanas partneru izvēles praksi.

52. Atbalsta piešķiršanai vajadzīgas īpašas administratīvas procedūras, kas katram līdzekļu devējam ir atšķirīgas. Visi ES līdzekļu devēji centīsies vairot iespēju padarīt savas sistēmas vieglāk pielāgojamas un pēc iespējas racionalizēt procedūras, lai īstenošanas organizācijām samazinātu administratīvo slogu, tajā pašā laikā nodrošinot partnerības kvalitāti un augustu atbildības pakāpi atbalsta sniegšanā.

53. Ļoti būtisks aspekts ir vietēja mēroga reakcija uz civiliedzīvotāju stāvokļa krīzēm. Vietējie iesaistītie dalībnieki ir tie, kam pirmajiem jāreaģē uz pēkšņu katastrofu, un viņi arvien vairāk ir cieši iesaistīti humānās palīdzības sniegšanā sarežģītās ārkārtas situācijās. ES izskatīs, kā vislabāk var atbalstīt spēju veidošanas darbības, lai būtiski uzlabotu vietēja mēroga reaģēšanu uz katastrofām, kā arī lai īstenošanas partnerus mudinātu sekmēt partnerību ar krīzes skarto kopienu vietējām organizācijām.

3.5. *Iespējas un ātrās reaģēšanas spējas*

54. Eiropas Savienībā jau pastāv dažādas iespējas ātri izvietot ekspertu grupas un ātri sniegt humāno palīdzību vai palīdzības materiālus. Lai atbalstītu starptautiskus centienus, jo īpaši dažādus reģionālus loģistikas centrus, ES, pamatojoties uz esošajām sistēmām, cenšas izvairīties no dubultošanās, pastiprinot centienus risināt trūkumus saistībā ar spējām.

55. Tādēļ ES izskatīs iespējas stiprināt savas ātrās reaģēšanas spējas civiliedzīvotāju stāvokļa krīžu gadījumos, veicot sadarbību un pamatojoties uz salīdzinošajām priekšrocībām, tās saistot ar centieniem, ko veic plašāka sabiedrība, kura sniedz humāno palīdzību. ES cenšas atbalstīt starptautiskos centienus, kuru mērķis ir apzināt un atrisināt zināmās reaģēšanas problēmas, piemēram tās, kas saistītas ar loģistikas starptautisku koordināciju, transportu, komunikācijām un steidzamiem pasākumiem, lai ātri reaģētu uz katastrofām. ES plašam partneru lokam sekmēs piekļuvi kopējiem pakalpojumiem humānās palīdzības jomā.

56. ES vispirms sekmēs, lai pārskatāmi un visaptveroši noteiktu visus savu pašreizējo spēju elementus ar mērķi iegūt pārskatu par esošajām un potenciālajām spējām un lai noteiktu visefektīvāko to izmantošanas veidu.

3.6. *Civilās aizsardzības resursu un militāro līdzekļu un spēju izmantojums*

57. Civilās aizsardzības resursu un militāro līdzekļu izmantojums, reaģējot uz situācijām, kad vajadzīga humānā palīdzība, jānodrošina saskaņā ar Pamatnostādnēm par militārās un civilās aizsardzības līdzekļu izmantošanu sarežģītās ārkārtas situācijās [1] un saskaņā ar Oslo Pamatnostādnēm par militārās un civilās aizsardzības līdzekļu izmantošanu starptautisku katastrofu seku likvidēšanā [2], jo īpaši nodrošinot humānās palīdzības neitralitātes, drošības, humānisma, objektivitātes un neatkarības principu. ES sekmēs vienotu izpratni par šīm pamatnostādnēm. ES arī sekmēs starptautisko tiesību un humānās palīdzības principu kopējas mācības

Civilā aizsardzība [3]

58. Eiropa, sniedzot humāno palīdzību, var izmantot dažādus Kopienas un dalībvalstu instrumentus, tostarp civilās aizsardzības resursus, kas aptver plašu dažādu valsts un nevalstisku līdzekļu klāstu. Minētie līdzekļi, ja tos izmanto humānās palīdzības vajadzībām, ir civilā pārraudzībā, un tos principā izvieto, atbildot uz skartās valsts oficiālu lūgumu. Tos izsniedz divpusēji — ar ANO starpniecību vai sadarbojoties ar Monitoringa un informācijas centru (MIC) saistībā ar Kopienas civilās aizsardzības mehānismu. Dalībvalstis aizvien biežāk izmanto civilās aizsardzības spējas, reaģējot uz katastrofām trešās valstīs, jo īpaši dabas katastrofām, kā arī ar tehnoloģijām un ar vidi saistītām

[1] Pamatnostādnes par militārās un civilās aizsardzības līdzekļu izmantošanu, sarežģītās ārkārtas situācijās atbalstot Apvienoto Nāciju Organizācijas humānās palīdzības darbības (2003. gada marts).

[2] Pamatnostādnes par militārās un civilās aizsardzības līdzekļu izmantošanu katastrofu seku likvidēšanā — "Oslo pamatnostādnes" (ANO Humānās palīdzības koordinācijas birojs tās atsācis 2006. gada novembrī).

[3] Šajā sakarā termins "civilā aizsardzība" attiecas tikai uz katastrofu seku likvidēšanu. Papildus katastrofu seku likvidēšanas darbībām civilo aizsardzību saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību V sadaļu var izmantot arī kā krīžu pārvarēšanas līdzekli, kā arī lai atbalstītu konsulāro palīdzību.

ārkārtas situācijām. Civilās aizsardzības resursu izvietojumam jebkuras humānas krīzes gadījumā jābūt paredzētam konkrētām vajadzībām, tam jāpapildina humānā palīdzība, kā arī jābūt saskaņotam ar to. Tāpēc ir būtiski nodrošināt pienācīgu dažādu Eiropas dalībnieku un instrumentu koordināciju, kā arī ievērot ANO vispārējo koordinējošo lomu. ES līmenī civilās aizsardzības resursu izmantojumu saskaņā ar mehānismu īsteno ciešā sadarbībā ar prezidentvalsti. Personāls, kuru civilās aizsardzības nodrošināšanai izvieto humānās palīdzības mērķiem, vienmēr būs neapbruņots.

59. Dabas katastrofu gadījumos, kā arī ar tehnoloģijām un ar vidi saistītās ārkārtas situācijās, civilās aizsardzības resursi var sniegt būtisku ieguldījumu humānās palīdzības darbībās, kas balstās uz humānās palīdzības vajadzību novērtējumu, un to salīdzinošām priekšrocībām attiecībā uz ātrumu, specializāciju, lietderību un efektivitāti, jo īpaši palīdzības agrīnā stadijā.

60. Sarežģītās ārkārtas situācijās civilās aizsardzības līdzekļu izmantošana pieļaujama izņēmuma gadījumā. Šādu līdzekļu izmantošana sarežģītās ārkārtas situācijās ir jo īpaši problemātiska, jo tā var apdraudēt atbalsta centienu neitralitātes un objektivitātes uztveri. Tādējādi palīdzības sniedzēji, kā arī krīzes skartie iedzīvotāji var būt pakļauti karojošu pušu uzbrukumiem, un palīdzības sniedzējiem var neļaut piekļūt krīzes skartajiem iedzīvotājiem ne tikai pašreizējā, bet arī turpmākās ārkārtas situācijās. Šādi draudi ir rūpīgi jāapsver, ņemot vērā iedzīvotāju vajadzību neatliekamību un civilās aizsardzības resursu vajadzību, lai šīs vajadzības apmierinātu.

Militārie līdzekļi

61. Ļoti īpašos gadījumos humāno palīdzību var sniegt, pamatojoties uz militāriem līdzekļiem, īpaši uz atbalstu loģistikai un infrastruktūrai, ko nodrošina galvenokārt dabas katastrofu gadījumā. ES ir izstrādājusi Vispārēju sistēmu dalībvalstu militāro transportlīdzekļu vai militāro spēku fraktēto transportlīdzekļu un EDAP koordinācijas instrumentu izmantošanai, lai atbalstītu ES pasākumus, reaģējot uz katastrofām ([1]). Ir izstrādātas standarta darbības procedūras. ES ir arī īstenojusi militāra atbalsta sniegšanas pasākumus, ES reaģējot katastrofu gadījumā (pieejamo līdzekļu un spēju identificēšana un koordinācija) ([2]). Lai izvairītos no militāro operāciju un humānās palīdzības jomas pārklāšanās, ir būtiski, ka militāros līdzekļus un spējas izmanto tikai ļoti ierobežotā skaitā gadījumu un tikai kā "pēdējo iespējamo līdzekli", lai atbalstītu humānās palīdzības darbības, t.i., ja nav iespējamas civilas alternatīvas un, vienīgi izmantojot militāros līdzekļus, kas spēju un pieejamības ziņā ir vienreizēji un var apmierināt ļoti būtiskas vajadzības humānās palīdzības jomā.

62. Ja šādos gadījumos izmanto militāros līdzekļus vai spējas, ir jāievēro krīzes skartās valsts kompetento iestāžu galvenā atbildība, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas vispārējā nozīme un atbildība, koordinējot starptautisko palīdzību trešās valstīs.

63. ES atkārtoti apliecina, ka humānās palīdzības pasākumiem, kuru laikā izmanto militārus līdzekļus, pēc būtības jābūt civiliem. Tas nozīmē, ka kamēr militārie līdzekļi ir militārās vadības pārziņā, visi humānās palīdzības pasākumi joprojām ir attiecīgās humānās palīdzības organizācijas, t.i., *OCHA*, kā arī Humānās palīdzības pasākumu koordinatora pārziņā (uzņemoties vispārēju atbildību pār atbalsta centieniem). Tas nenozīmē civilo spēku komandējošā sastāva kontroli pār militāriem līdzekļiem.

64. ES uzskata, ka civili militārā koordinācija, kas ir būtiska mijiedarbība starp civili/militārajiem un militārajiem dalībniekiem humānās ārkārtas situācijās, ir nozīmīga, lai aizsargātu un sekmētu humānās palīdzības principus. Koordināciju sekmē dialogs, sadarbība un kopējas mācības.

65. ES apstiprina apņemšanos dalībvalstu militāro vai militāro spēku fraktēto transportlīdzekļu un/vai citu līdzekļu spējas bezmaksas nodrošināšanu negadījuma skartajai vai humānās palīdzības saņēmējai valstij humānās palīdzības dzīvības glābšanas darbībās. ES mudina vairot humānās palīdzības sniedzēju un militāro dalībnieku centienus uzlabot savstarpēju sapratni un ievērot dažādu dalībnieku attiecīgas pilnvaras un nozīmi, un saskaņoti darboties saistībā ar iespējamām pieejām krīžu situāciju risināšanai. Šajā nolūkā ES ir apņēmusies vajadzības gadījumā uz attiecīgo vietu nosūtīt piemērotus civili militāro(-s) sadarbības koordinatoru(-s), lai sekmētu civili militāro sadarbību un aktīvi tajā iesaistītos.

4. **Starptautiska humānās palīdzības sniegšana**

66. Humānās palīdzības sniegšana ir kopēja starptautiska mēroga atbildība, kurā piedalās daudzas dažādas organizācijas, valdības, vietējās kopienas un privātpersonas. Viens no ES pieejas galvenajiem elementiem ir atbalstīt kopīgas pasaules mēroga spējas reaģēt uz humānās krīzes situācijām. ES apņemas nedublēt esošos starptautisko mehānismus.

([1]) Vispārēja sistēma dalībvalstu militāro transportlīdzekļu un militāro spēku fraktēto transportlīdzekļu, un EDAP koordinācijas instrumentu izmantošanai, lai atbalstītu ES pasākumus, reaģējot uz katastrofām, dok. 8976/06.

([2]) Militārs atbalsts, ES reaģējot katastrofu gadījumā — pieejamo resursu un spēju identificēšana un koordinācija, dok. 9462/3/06 REV 3 un dok. 14540/06 + COR 1.

67. Sadarbojoties ar citiem humānās palīdzības devējiem un iesaistītajām pusēm, ANO vadītas humānās palīdzības sistēmas reformas pēdējo gadu laikā ir pastiprinājušas starptautiskos centienus nodrošināt piemērotu humānās palīdzības sniegšanu. Lai nodrošinātu labāku palīdzību grūtībās nonākušajiem, ES atkārtoti uzsver stingro atbalstu humānās palīdzības sistēmas reformai.

68. Viena būtiska problēma ir palielināt humānās palīdzības sniegšanai paredzēto līdzekļu kopīgo apjomu, lai tie atbilstu pieaugošajām vajadzībām. ES atbalsta mērķi sekmēt humānās palīdzības finansēšanas prognozējamību un elastīgumu, izmantojot gan daudzpusējus un tiešus (divpusējus) mehānismus, ņemot vērā to salīdzinošās priekšrocības. Tādēļ ir izveidots jauns finanšu mehānisms, t.i., ANO Centrālais ātrās reaģēšanas fonds ārkārtas situācijās (*CERF*) un Kopējie humānās palīdzības fondi ([1]). ES atzinīgi vērtē šos jaunos mehānismus kā noderīgu papildinājumu virknei jau pieejamo finanšu instrumentu. ES atgādina, ka ieguldījums *CERF* jāveic papildus jau esošajām saistībām ([2]), un to nevar aizstāt ar tiešu finansiālu atbalstu, kas pieejams citām humānās palīdzības darbībām, kā arī visiem īstenošanas partneriem.

69. ES atzinīgi novērtē to, ka ANO liek uzsvaru uz tādām krīzēm, kam līdz šim piešķirts pārlieku maz līdzekļu, izmantojot īpašu *CERF* elementu, kas paredzēts, lai novirzītu papildu līdzekļus šādu krīžu pārvarēšanai, jo īpaši "aizmirsto krīžu" ([3]) pārvarēšanai, un atgādina to, cik būtiska ir pārskatāma, uz vajadzībām balstīta *CERF* finansējuma piešķiršana.

70. Uzmanība pievērsta arī pasaules mēroga rīcībai civiliedzīvotāju stāvokļa krīžu gadījumos, cenšoties nodrošināt labāku saskaņotību un koordināciju starp dažādām iesaistītajām pusēm, kā arī skaidrai prioritāšu noteikšanai un humānās palīdzības nodrošināšanas problēmu apzināšanai, izmantojot "grupas principu" ([4]) un piešķirot lielāku nozīmi humānās palīdzības koordinācijas sistēmai. ES pilnībā atbalsta šos centienus, atgādinot, ka tiem būtu jāietver visi humānās palīdzības sniedzēji un tiem būtu jāpalīdz sekmēt, lai uzlabotos humānās palīdzības sniegšana grūtībās nonākušajiem uz vietas.

71. Papildus centieniem, ko Eiropas Savienība veic saistībā ar humāno palīdzību, ES pilnībā atzīst vajadzību pastiprināt ciešu sadarbību ar citiem partneriem saistībā ar efektīvas līdzekļu piešķiršanas un efektīvas humānās palīdzības sniegšanas un atbalsta jautājumiem. ES vēlreiz apstiprina, ka tās centieni cieši balstīsies uz plašākiem starptautiskiem pasākumiem, kurus koordinē galvenokārt ANO Humānās palīdzības koordinācijas birojs. Šajā sakarā ANO Ģenerālās Asamblejas rezolūcija 46/182 joprojām ir galvenais atsauces dokuments.

72. ES atzīst, ka tās kā tradicionālu humānās palīdzības līdzekļu devēju (valdību) savienības ieguldījums ir tikai maza daļa no vispārējās solidaritātes un humānās palīdzības, ko bieži sniedz, privāti ziedojot līdzekļus, vai ko sniedz plašs ģimeņu vai grupu atbalsts grūtībās nonākušajiem. Valdības līdzekļu devēju bāzes paplašināšana varētu būtiski palīdzēt apmierināt arvien augošās vajadzības humānās palīdzības jomā. Saskaņā ar humānās palīdzības sniegšanas principiem būtu jādod visa veida humānā palīdzība. Lai nodrošinātu, ka līdzekļi atbilst vajadzībām, un lai palīdzētu pastiprināt atbildību, ir būtiski, lai visi līdzekļu devēji ANO Humānās palīdzības koordinācijas biroja Finanšu uzraudzības dienestam sniedz ziņojumus par saviem ieguldījumiem humānās palīdzības jomā. Būtu lietderīgi izpētīt iespējas Finanšu uzraudzības sistēmā pilnīgāk reģistrēt tā finansējuma avotus, ko nav sniegušas valdības, lai saglabātu precīzu priekšstatu par vispārējo situāciju humānās palīdzības jomā.

73. ES turpinās cieši sadarboties ar citiem būtiskiem oficiālās humānās palīdzības līdzekļu devējiem gan Efektīvas humānās palīdzības finansēšanas ierosmē, gan izmantojot dažādus divpusējus un daudzpusējus sakarus starp līdzekļu devējiem. ES arī sekmēs kopējus un divpusējus centienus paplašināt līdzekļu devēju bāzi, pārsniedzot tradicionālās robežas.

74. ES atzīst, ka galvenais dzīvību glābšanas elements — jo īpaši pēkšņās dabas katastrofās — ir vietēja mēroga spējas. Šā iemesla dēļ ES stiprinās centienus vairāk nodrošināt vietēja mēroga spēju veidošanu tiem, kas vislabāk varētu reaģēt krīzes situācijā.

5. **Palīdzības continuum/contiguum**

5.1. *Draudu un neaizsargātības mazināšana ar pastiprinātu gatavību*

75. ES atzīst, ka draudu un neaizsargātības mazināšana, uzlabojot gatavību reaģēt, ir būtiski svarīga, lai saglabātu

([1]) Valstīs izveidotie kopējie fondi ir pieejami humānās palīdzības izpildpartneriem un tos pārvalda ANO rezidējošais koordinators/humānās palīdzības sniegšanas koordinators.

([2]) ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija 60/124, 2005. gada 15. decembris.

([3]) Humānās krīzes, kuras Komisijas (DG ECHO) identificētas kā "aizmirstās krīzes", jo tām raksturīgs ierobežots skaits līdzekļu devēju, kopējā finansējuma nepietiekamība un neliela masu informācijas līdzekļu uzmanība.

([4]) Starpaģentūru pastāvīgās komitejas "Norādījumi par grupu principa izmantošanu, lai stiprinātu humānās palīdzības sniegšanu" (2006. gada 23. novembris) "Grupas princips" noris divos līmeņos. Globālā līmenī principa uzdevums ir humānās palīdzības nodrošināšanas problēmu apzināšana. Kopumā "grupas princips" stiprina koordinācijas un reaģēšanas spēju, mobilizējot humānās palīdzības sniegšanas aģentūru grupu un dalībniekus darboties konkrētās darbības jomās, kur katrai grupai ir stingri noteikta un atbildīga loma.

dzīvības, ir īpaši dabas katastrofu un klimata pārmaiņu skartās zonās. ES ir apņēmusies ar saskaņotu un koordinētu darbību vietējā, valstu un reģionālā mērogā veicināt katastrofu draudu mazināšanu un gatavību reaģēt uz katastrofām jaunattīstības valstīs. Tādēļ ES veicinās starptautiska mēroga centienus saistībā ar Hjogo rīcības pamatplānu, kā arī atbalstu Starptautiskās katastrofu mazināšanas stratēģijas koordinējošai lomai, lai ar stratēģiskas plānošanas un rīcības palīdzību palielinātu spējas visos mērogos.

76. ES izstrādās vienotu ES politikas pieeju darbības atbalstam šajā jomā, īpašu uzmanību pievēršot valstīm un reģioniem, kur pastāv īpaši liela katastrofu iespējamība, kā arī visneaizsargātākajām grupām. ES atbalstīs sabiedriskas darbības gatavībai iesaistīties humānās palīdzības operācijās un veicinās katastrofu draudu mazināšanas iekļaušanu savā attīstības politikā, kas balstās uz katastrofu varbūtībai pakļautu valstu līdzdalību un to valsts stratēģijām [1] [2].

5.2. *Pāreja un drīza atjaunotne, kā arī saiknes nodrošināšana ar attīstības palīdzību*

77. Atjaunotne un rekonstrukcija pēc katastrofām ir liels uzdevums, kura izpildei vajadzīga strukturāla un attīstības rīcība, kas ir ārpus pirmās palīdzības jomas. Tādēļ ir svarīgi nodrošināt, lai labāk sadarbotos humānās palīdzības, attīstības un citi attiecīgi palīdzības instrumenti, it īpaši nestabilās situācijās un sabiedrībai cenšoties panākt atjaunotni pēc pārdzīvotas krīzes sekām. Lai panāktu labāku saikni starp neatliekamo palīdzību, rehabilitāciju un attīstību (*Relief, Rehabilitation and Development* — LRRD), vajadzīgi humānās un attīstības palīdzības darbinieki, kas reakcijā uz krīzi veic koordināciju, sākot no tās agrīnām stadijām un sadarbojas, lai nodrošinātu raitu pāreju. Tālab visiem palīdzības sniedzējiem savstarpēji jāapzinās dažādās metodes, instrumenti un pieejas, kā arī vajadzīgas pielāgojamas un novatoriskas pārejas stratēģijas. Starptautiskā mērogā "agrīna atjaunotnes grupa" (*early recovery cluster*) īpaši mēģina nodibināt saikni starp pirmo palīdzību un attīstības palīdzību jau sākotnējā katastrofu seku novēršanas stadijā.

78. ES sadarbosies, lai sekmētu praktiskas pieejas neatliekamai palīdzībai, rehabilitācijai un attīstībai. Šīs pieejas vajadzētu balstīt uz pieredzi un gūtajam atziņām, kā arī tām būtu jāuzlabo sadarbība starp humānās palīdzības un attīstības aģentūrām un citiem palīdzības sniedzējiem, tostarp no starptautiskās sabiedrības, jo īpaši vietējā mērogā un sarežģītu ārkārtas situāciju un nestabilitātes gadījumos. Pārejas apstākļos saglabājas vajadzība nodrošināt humānās palīdzības un atbalsta palīdzības sinerģijas, vienlaicīgi ievērojot to mērķus, principus un pieejas.

OTRĀ DAĻA — EIROPAS KOPIENA UN HUMĀNĀ PALĪDZĪBA

79. Kopienas politiku humānās palīdzības jomā reglamentē ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1257/96 (1996. gada 20. jūnijs) [3], kurā nosaka Kopienas humānās palīdzības trešām valstīm galvenos mērķus.

80. Kopiena piemēros pirmajā daļā noteiktos kopējos principus un labāko praksi saistībā ar vienoto ES humānās palīdzības sniegšanas sistēmu.

1. **Salīdzinošas priekšrocības**

81. Kopiena ir ievērojama ar savām salīdzinošām priekšrocībām un papildu vērtību, kas garantē papildināmību ar dalībvalstu un citu humānās palīdzības līdzekļu devēju divpusējās politikas pasākumiem.

82. Komisija Kopienas vārdā sniedz papildu vērtību, pildot šādus pienākumus:

83. Pirmkārt — būt klātesošai visur. Kopienas humānās palīdzības īstenošanu veicina ar visā pasaulē izvietota vietējo ekspertu tīkla palīdzību, kuri strādā birojos notikumu vietās, tostarp reģionālos atbalsta birojos. Tādējādi Kopiena ir viena no nedaudziem līdzekļu devējiem ar plaši pārstāvētiem vietēja mēroga speciālistiem humānās palīdzības jomā. Turklāt Komisija spēj izmantot atbalstu, ko tā saņem no sava plašā sadarbības tīkla ar delegācijām. Tas dod iespēju Kopienai pildīt savu palīdzības piešķiršanas pienākumu, efektīvi balstoties uz klātbūtni, kompetenci (jo īpaši vajadzību izvērtēšanā) un ātru atbildes reakciju, kā arī aktīvi palīdzēt sadarbības partneriem vietējā mērogā, lai uzlabotu kopējo humānās palīdzības sniegumu. Turklāt Kopiena ir rīcībspējīga vajadzības gadījumā steidzami sniegt papildu līdzekļus ES dalībvalstu divpusējam ieguldījumam, reaģējot uz krīzes situācijām.

84. Otrkārt — ar dalībvalstu atbalstu nodrošināt Kopienas politikas saskaņotību, it īpaši jautājumos, kur saskaras Kopienas politika humānās palīdzības, attīstības, pārtikas drošības, sabiedrības veselības un cilvēktiesību jomā, tostarp ar saistītu neatliekamo palīdzību, rehabilitāciju un attīstību (*LRRD*), katastrofu draudu mazināšanu un gatavības stratēģiju.

[1] Eiropas konsenss attīstības jomā, 22. punkts.

[2] Šajā sakarā ES atzinīgi vērtē "labākus atjaunotnes principus", kas izklāstīti ANO ģenerālsekretāra īpašā sūtņa atjaunotnei pēc cunami *William J. Clinton* 2006. gada decembra ziņojumā "Galvenie priekšlikumi labākai atjaunotnei".

[3] OV L 163, 2.7.1996., 1. lpp.

85. Treškārt — veicināt humānās palīdzības labāko praksi. Gadu gaitā Kopiena ir saņēmusi augstu atzinību kā līdzekļu devēja paraugs un kā nozīmīgs ieguldītājs humānajā palīdzībā. Kopiena rāda piemēru, nodrošinot to, lai humānās palīdzības piešķīrumi būtu pamatoti uz vajadzībām un neviena humānā krīze nezustu no starptautiskās humānās palīdzības uzmanības loka. Kopienai ir arī vienreizēja iespēja mudināt citus humānās palīdzības līdzekļu devējus īstenot efektīvas un principiālas humānās palīdzības stratēģijas.

86. Ceturtkārt — Kopienai bieži vien piemīt salīdzinoša priekšrocība, jo tā spēj elastīgāk iesaistīties politiski sarežģītās situācijās.

87. Piektkārt — veicināt koordināciju. Komisija turpinās uzturēt ciešu koordināciju starp savu un dalībvalstu darbību gan lēmumu pieņemšanas mērogā, gan sadarbībā uz vietas. Komisija arī atbalstīs koordināciju ar citiem līdzekļu devējiem un strādās ar ANO sistēmu, lai nodrošinātu stratēģisku koordināciju, gan reaģējot uz konkrētām krīzes situācijām, gan politikas jautājumos galvenās mītnes un vietējā mērogā.

2. **Efektīvas palīdzības īstenošana praksē**

88. Komisija attiecībā uz vajadzību novērtējumu ir izveidojusi īpašu metodiku, lai veiktu gadskārtēju analīzi par vispārēju neaizsargātību un krīzes stāvokli salīdzinošā valstu mērogā — Vispārēju vajadzību novērtējumu (*Global Needs Assessment*). To izplata plašākai sabiedrībai un lielā mērā uzskata par "labāko praksi" saistībā ar efektīvu humāno palīdzību. Šī pieeja nosaka Kopienas humānās palīdzības gada plānošanas stratēģiju. Tiek sīki izstrādāti vajadzību novērtējumi, kas nosaka konkrētas reakcijas uz krīzes situācijām, izmantojot vērtīgu darbības kompetenci un cieši sadarbojoties ar īstenošanas partneriem.

89. Lai nodrošinātu taisnīgu pieeju, īpašu uzmanību pievēršot krīzēm, kam pagājusi secen vispārējā humānā palīdzība, Komisija piemēro īpašu pieeju, lai apzinātu "aizmirstās krīzes" un nodrošinātu piemērotu finansiālu palīdzību.

90. Komisija ar finansējumu, kas paredzēts gatavībai reaģēt uz katastrofām, tostarp *DIPECHO*, ko atbalsta no humānās palīdzības budžeta, ir guvusi ievērojamu praktisku pieredzi gatavībā reaģēt uz katastrofām, galveno uzmanību vēršot uz sabiedriskām darbībām, piemēram: informētības palielināšanu, ārkārtas situāciju mācību trauksmēm, vietējām agrīnās brīdināšanas sistēmām, apmācību un izglītību. Šīs darbības palīdz mazināt katastrofu sekas neaizsargātāko iedzīvotāju vidū. Šādai sabiedriskai gatavībai reaģēt uz katastrofām būtu jāturpinās līdz ar turpmākiem centieniem ievirzīt katastrofu draudu mazināšanu ilgtermiņa attīstības palīdzībā.

91. Komisija uzturēs augstas kvalitātes reaģēšanas spēju un spēju reaģēt ātri. Šai nolūkā Komisija varētu efektīvi pastiprināt pirmskrīzes gatavību, tostarp situācijas novērtējumu, kā arī reaģēšanas spēju un pēkšņi veicamu pasākumu analīzi, it īpaši, pielietojot Komisijas plašo kompetenci un klātbūtni humānās palīdzības jomā (*ECHO* eksperti un reģionāli atbalsta biroji). Komisijas pasākumi turpinās nodrošināt pievienoto vērtību, un tie būs jāsaista ar pasākumiem, ko veic dalībvalstis un īstenošanas partneri (tostarp Apvienoto Nāciju Organizācijas grupas katastrofu novērtējumam un koordinēšanai).

92. Komisija strādā ciešā partnerībā ar humānās palīdzības organizācijām, it īpaši — ar ANO palīdzības dienestiem, Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness kustību, kā arī tām NVO, kas vislabāk spēj īstenot humāno palīdzību notikumu vietā. Nolīgumos, ar ko reglamentē attiecības ar šim organizācijām, ir noteikta stingra partnerības pieeja.

93. Attiecībā uz civilās aizsardzības un reakcijas uz krīzes situācijām mehānismiem Kopienai jānodrošina humānās palīdzības neatkarība no citiem mērķiem, piemēram, politiskiem un militāriem.

94. Finansiālā atbildība par Kopienas budžetu ES mērogā ir obligāta. Tādēļ Komisijas pārvaldītās humānās palīdzības ziņošanas pienākumi un procedūras patlaban ir vienas no pilnīgāk izstrādātajām lielāko oficiālo līdzekļu devēju vidū. Tā ir skaidra prasība attiecībā uz atbildību Eiropas pilsoņu priekšā; to rūpīgi pārrauga iestādes un apliecina arī tas, ka visi Kopienas lēmumi par finansējumu tiek darīti zināmi atklātībā. Kopiena uzņemas turpināt centienus racionalizēt un vienkāršot savas humānās palīdzības procedūras, lai samazinātu administratīvo slogu organizācijām, kas īsteno palīdzību saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem. Komisijas ziņojumus humānās palīdzības jomā saskaņos atbilstīgi piemērojamiem noteikumiem par vispārējo finansiālo atbildību un kontroli.

95. Lai garantētu un pastiprinātu Kopienas un dalībvalstu humānās palīdzības sistēmu iedarbīgumu un konsekvenci, Komisija vada "14 punktu sistēmu" dalībvalstīm, lai tās ziņotu par saviem humānās palīdzības ieguldījumiem. Šos ziņojumus saskaņo ar Humānās palīdzības koordinācijas biroja (*Office for the Coordination of Humanitarian Affairs — OCHA*) Finanšu uzraudzības dienestu un tos tam pārsūta, veicinot humānās palīdzības ziņojumu vispārējo kvalitāti.

96. Dalībvalstis un Eiropas Parlaments mudina Komisiju īstenot efektīvu līdzekļu devēju praksi un apņemties rūpīgi izskatīt jautājumu par budžeta piešķīrumu atbilstību humānās palīdzības jomā saskaņā ar nākamajiem finanšu plāniem.

97. Konkrēti — Kopiena vidējā termiņā mēģinās:

— nostiprināt savu humānās palīdzības atbalstītājas lomu;

— vairāk censties veicināt izpratni par humānās palīdzības principiem/apsvērumiem ES iestāžu darbā;

— darboties kā galvenajam virzītājspēkam, it īpaši ES, lai veicinātu labi koordinētu "labākās prakses" pieeju humānās palīdzības sniegšanā;

— atvieglot visu dalībvalstu līdzdalību humānās palīdzības sniegšanā, attiecīgi daloties uzkrātajā pieredzē un sniedzot īpašas norādes (piemēram, par paņēmieniem, partneriem), īpaši vēršot uzmanību uz to, lai iedrošinātu jaunuzņemto ES dalībvalstu pilsoniskās sabiedrības iesaisti;

— sadarboties ar pārējiem, tostarp ANO, Sarkanā krusta un sarkanā pusmēness kustību, kā arī humānās palīdzības NVO, lai nodrošinātu vajadzību labāku analīzi un noteiktu pastāvīgus atbildes rīcības trūkumus;

— veicināt sistemātiskāku dalīšanos pieredzē par jaunām stratēģijām, vajadzību novērtējumu un situācijas analīzi, lai uzlabotu kopējo sniegumu, labāk nodrošinot palīdzību;

— piešķirt nozaru politikai papildu vērtību, pamatojoties uz starptautisku labāko praksi konkrētās politikas jomās (piemēram, bērni ārkārtas situācijās, palīdzība ar pārtiku, veselība);

— pastiprināt koordināciju ar citām politikas jomām un instrumentiem (*LRRD*, stabilitāte un civilās aizsardzības instrumenti);

— turpināt uzlabot savas ātras un elastīgas reaģēšanas spējas pēkšņas katastrofas gadījumā;

— rūpīgāk izskatīt jautājumu par transportu, loģistiku un pirmskatastrofas gatavību, tostarp iepriekš veidotiem uzkrājumiem;

— turpināt sadarboties ar partneriem, lai nodrošinātu humānās palīdzības kvalitāti un atbildību par to, tajā pašā laikā veicinot elastīgu un ātru reaģēšanu, ja tas vajadzīgs;

— turpināt racionalizēt un vienkāršot savas administratīvās prasības, lai nostiprinātu sadarbību ar partneriem un lai uzlabotu efektivitāti notikuma vietā;

— nodrošināt starptautiski atzītu standartu un pamatnostādņu palīdzības sniegšanā saskaņotu izpratni un piemērošanu, papildinot šīs pamatnostādnes ar situācijai pielāgotu pieeju, ja to atzīst par nepieciešamu;

— sistematizēt mācības par reaģēšanu uz krīzes situācijām, turklāt saglabājot ārēju novērtējumu un auditu regulāru programmu, tādējādi veicinot Kopienas finansētu palīdzības operāciju lielāku efektivitāti;

— darīt zināmu Eiropas sabiedrībai Kopienas humānās palīdzības ietekmi un svarīgumu, lai nodrošinātu pastāvīgu lielu atbalstu no pilsoņiem.

98. Tādēļ Kopiena cenšas sniegt papildu vērtību, īstenojot praksē efektīvu palīdzību un stipru partnerību, iedrošinot uz to arī pārējos, un veicinot kvalitatīvu, uz vajadzībām pamatotu atbildes reakciju, kurā izmantota iepriekšējās krīžu situācijās gūtā pieredze, kā arī pastāvīgi mēģinot uzlabot palīdzības snieguma izpildi un profesionālismu.

TREŠĀ DAĻA — NOBEIGUMA NOTEIKUMI

99. Vienojoties par šo paziņojumu, Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji, Eiropas Parlaments un Eiropas Komisija apņemas strādāt, lai turpinātu sekmēt ES humānās palīdzības efektivitāti.

100. Eiropas Komisija iesniegs rīcības plānu ar praktiskiem pasākumiem šī paziņojuma īstenošanai, rūpīgi apspriežoties ar citām atbilstīgām ieinteresētajām pusēm un pienācīgi ņemot vērā visu ES humānās palīdzības sniegšanā iesaistīto personu attiecīgos pienākumus un kompetenci.

101. Padomē un ar Eiropas Parlamentu būtu regulāri jāapspriež ES sasniegtais, īstenojot šo Konsensu par humāno palīdzību, un tas būtu jāpārskata piecus gadus pēc parakstīšanas.

PIELIKUMS

Humānās palīdzības principi, standarti un izvērtēšanas kritēriji

— Palīdzība un aizsardzība būtu jāsniedz saskaņā ar cilvēka cieņu, cilvēcisku vērtību un cilvēktiesību ievērošanu, kā tas noteikts starptautiskajās tiesībās. Tālab palīdzības sniegšanu nevajadzētu iespaidot kādām īpašām — ekonomiskām, politiskām, kultūras vai reliģiskām — interesēm. Humānās palīdzības programmas pamatā vienmēr vajadzētu būt vajadzību novērtējumam. Tas attiecas uz humānās palīdzības principu par neitralitāti, objektivitāti un neatkarību no jebkādiem politiskiem, ekonomiskiem vai reliģiskiem plāniem, tostarp jebkuras valdības vai valdību grupas ārpolitikas *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz ietekmi, atbilstību un efektivitāti).*

— Kvalitatīva neatliekamā palīdzība būtu jāsniedz pēc iespējas tuvāk, pēc iespējas vairākiem krīzes skartajiem cilvēkiem, pēc iespējas ātrāk, ņemot vērā pieejamos līdzekļus. Tāpēc jāpilnveido pienācīgas un savlaicīgas gatavības un reaģēšanas spējas ārkārtas situācijās *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz savlaicīgumu, atbilstību un efektivitāti).*

— Palīdzības pārvaldītājiem vajadzētu atskaitīties ne tikai par resursu pārvaldi, bet arī par sasniegtajiem rezultātiem un ietekmi. Viņiem būtu jāatskaitās gan krīzes skartajiem cilvēkiem, gan līdzekļu devēju nodokļu maksātājiem. Līdzekļi, lai sasniegtu atbildību un pārskatāmību, ir profesionāla plānošana, pārraudzība, novērtējums un revīzija *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz ietekmi, ilgtspējību, atbilstību un efektivitāti).*

— Pret visiem krīzes skartajiem cilvēkiem būtu jāizturas kā pret godpilnām, pilnvērtīgām cilvēciskām būtnēm, nevis bezpalīdzīgiem objektiem. Veids, kā sniedz palīdzību, var būt tikpat nozīmīgs kā pati palīdzība. Krīzes skartajiem iedzīvotājiem būtu jāpiedalās tādu lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē viņu dzīvi. Piedalīšanās ir gan vispārēja tiesību, gan labas pārvaldības prakse *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz piemērotību un būtiskumu).*

— Palīdzība būtu jāsniedz tā, lai tiktu ņemta vērā cilvēku neaizsargātības sarežģītība un daudzveidība, un tajā būtu jāiekļauj vispārīgi jautājumi, piemēram, dzimumu aspekts, kā arī tūlītēja un ilgtermiņa ietekme uz vidi. Vīriešiem nav tādas pašas vajadzības kā sievietēm. Arī bērnu tiesības un vajadzības nesakrīt ar pusaudžu vai pieaugušo tiesībām un vajadzībām. Arī konkrētām etniskām vai reliģiskām grupām var būt nepieciešama īpaša pieeja, uzmanība un prasības attiecībā uz, piemēram, viņu patēriņam sniegto uzturu *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz piemērotību un būtiskumu).*

— Lai gan dzīvību glābšana un vajadzību apmierināšana ir absolūta prioritāte, palīdzībai ārkārtas situācijās būtu jākalpo par stabilu humānās attīstības, tostarp kultūras un vides attīstības, pamatu ilgtermiņā. Ilgtermiņa plānošana un koordinācija ar starptautiskiem līdzekļu devējiem ir vajadzīga, lai izpildītu integrētas programmas, kas saistīs ārkārtas programmas ar vidēja termiņa programmām, it īpaši atjaunotnes, rekonstrukcijas un attīstības programmām. Tam būtu jāpalīdz iedzīvotājiem atjaunot un stiprināt pašiem savus ierastos krīzes pārvarēšanas mehānismus *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz ietekmi, sakariem, saskaņotību un ilgtspējību).*

— Ārkārtas palīdzības līdzekļi būtu jāpārvalda profesionāli, pilnībā apzinoties attiecīgās izmaksas. Labākā prakse personāla pārvaldē un atbalstā ir galvenais pārvaldes pienākums, kurā prioritātes ir personāla drošība, labklājība, tiesības, cieņa un efektivitāte *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz rentabilitāti un efektivitāti).*

— No programmu izstrādes agrīnas stadijas būtu jāapzinās humānas palīdzības iespējama neparedzēta kaitīga ietekme (piemēram, tiek paildzināts konflikts), vai ietekme, kas veicina nevienlīdzību starp palīdzības saņēmējiem, un no tās būtu aktīvi jāizvairās *(→ ESAO/AAK kritēriji attiecībā uz efektivitāti, piemērotību, atbilstību un ietekmi).*